GAZETA KRAKOWSKA

Nro. 2.

W Srodę Dnia 4. Stycznia 1804.

Dokończenie stopni zimna, uważanych w tuteyszem astronomicznem obserwatorium.

Grudzień 1803.

Dnie Miesiąca.	Stopień Termometru.
16	— 5.5
17	— 3.8
18	— 5.37
19	— 9.9
20	— 17,6
21	— 12,3
22	— 9,2
23	— 4,4
24	— 1 1
25	† 2,1
26	† 3.6
27	† 1.6
28	† 1 36
29	† 2.9
30	† 2,9
31	† 5,4

Z Wiednia d. 28. *Grudnia.*

W dzień Bożego narodzenia d. 25 t. m. odprawione zostało w zamkowym kościele o godzinie 11 zrana zwykłe nabożeństwo orderu złotego Runa, na którym znaydował się Nayiaśnieyszy Cesarz Jmć z Arcy Xiążętami i kawalerami tego orderu, przy asystencyi całego dworu.

W dzień S. Szczepana d. 26 udali się Nayiaśnieysi Cesarstwo Jch mość z Arcy Xiążętami Jozefem Palatynem Węgierskim, Antonim, Janem, Ludwikiem, Rainierem i Rudolfem, i synami Arcy Xcia Ferdynanda o godzinie 11 z rana z całem dworem na nabożeństwo do Metropolitańskiego kościoła, gdzie także znaydowały się tuteyszy magistrat i Szkoła głowna, iako też liczne zgromadzenie rożnego stanu ludzi.

D. 22 i 23 tuteysze muzyczne towarzystwo dało na użytek wdow i sierot swego towarzystwa zwyczayną wielką akademiią muzyczną na dworskim teatrze. Grana była tą razą tragiczna opera Kastor i Polux zrobiona w muzyce przez Voglera Kr. Szw. akademii muzyczney dyrektora. Towarzystwo wsparte szczególniey zostało hoynością Nayiaśnieyszych Cesarstwa Jchmość, Arcy Xiążąt Karola, Jozefa, Antoniego, Jana, Ferdynanda, i Xcia Sasko-Cieszyńskiego, iako też Xiążąt Wirtemberskiego, Schwarzenberga i Lobkowicza, hrabiow Kufstein i Wrbna i t. d.

Z Fiumy piszą pod d. 6 t. m. że tam od 4 dni grzmi, błyska się i deszcz na przemiа-

ny z śniegiem pada. Wiatry tak dalece wzburzaią morze, iż nayſtarsi tamteysi ludzie nie pamiętaią podobnego zdarzenia. Nietylko w Tryeście, ale i tu uzbraiaią kilka wielkich kupieckich okrętow do Antylow amerykańskich Te okręty proſto tam popłyną z kraiowemi płodami, których wywoz dozwolony, w liczbie których znayduie ſię także iſtryyskie wino, a za to przywiozą osadowe towary.

Do Tryeſtu zawinęło w iednym tygodniu do 17 Grudnia 1 duński okręt z Lizbony, 10 angielskich z Londynu, Gibraltaru i Malty, naywięcey kawą i cukrem &c. ładownych.

Z Lwowa piszą pod d. 14 Grudnia: Na początku ieszcze 1802 roku, tuteyszy budowniczy dyrektor X. Kaspari odebrał z Naywyższego rozkazu zlecenie obiechac z potrzebnemi mu do pomocy osobami wzdłuż cały Dnieſter, to ieſt: od wschodniey Galicyi aż do iego uyścia do Czarnego morza przy Odeſie, i zrobic iego położenia hidrotechniczną rozmiarową mappę. Pomimo doznanych nieskończenie wielu zawad, ukończył wspomniony dyrektor w środku Liſtopada r. b. pomienioną hidrotechiczną mappę całego Dnieſtru, rozciągaiącego ſię na 150 mil niemieckich. Do tego tak użytecznego dzieła nie mało ſię przyłożył czynny indzynier Muha przez swoią zręcznosć w wyrobieniu planow, i za to zasłużył na pochwałę swego przełożonego. Z resztą podchlebiamy sobie, iż za parę lat będziemy już tu we Lwowie kosztowac użytku co do kraiowego handlu, z tego rozmiaru. „

Z Petersburga d. 6. Grudnia.

Wypisany teraz rekrut obeymuie 60,000 żołnierzy dla armii, a 14,000 maytkow dla flotty.

D. 2 t. m. wyiechał ſtąd bawiący ſię tu od 5 mieſięcy, umieszczony przy roſſyyskiey ambaſſadzie w Londynie baron Nikolai.

Wydane, przez adwokata Jakobsona w Altonie, dzieło: *o prawie morskim Anglikow i Francuzow*, przyiął Imperator Jmc bardzo mile.

Odkryta niedawno złota kopalnia w gorach Kataryenburskich, pokazuie ſię po oſtatnich doświadczeniach coraz bogatszą. Odkrywca iey aktualny radca ſtanu, a bywszy akademik Hermann, otrzymał od Imperatora Jmości piękną tabakierę z brylantową cyfrą.

W żadnym roku nie mieliśmy tu tak liczney żeglugi iak w tym, która aż d. 22 Liſtopada trwała. Ze wszyſtkim przybyło do Kronſtadtu 1095, a wyszło 1132 okrętow.

Z Berlina 17 Grudnia.

Poseł Rossyiski przy dworze tuteyszym, Pan Alopeus, powrocił tu z Eutyn.

Alexander Humbold wkrotce w stolicy naszey iest spodziewany. Jeden z przyiacioł tu iego, otrzymał od niego niedawno liſt pod d. 11. Sierpnia r. b. z Gvanoxoaty w Króleſtwie Mexykańskim pisany, w ktorym mu donosi: że w Miesiącu Liſtopadzie wsiądzie na okręt w Vera-Cruz, i że przed końcem ieszcze roku tego, spodziewa ſię ſtanąc w Kadyx. Zupełnie był zdrow i wielką okazuie ochotę widziec Europę i oyczyznę swoią. Mieszkańcy Berlina, gdzie ſię rodził (pisze tuteysza gazeta) i wszyscy oświeceni ludzie, życzą: aby podroż iego iak nayszczęśliwiey ukończyła ſię.

Z Washingtonu d. 24. Października.

D. 17 t. m. poſiedzenia naszego kongressu zoſtały naſtępuiącem poselſtwem prezydenta Jeffersona otworzone:

" Ważnosć intereſſow wskazała potrzebę, wspoł obywatele, zwołania was tą razą wczesniey. Uſtąpienie Luizyany wymaga waszego naradzenia. W czaſie oſtatnich poſie-

dzeń kongreſu, okoliczność zaprzeczenia Amerykanom miénia składow w Nowym Orleanie sprawiła iak wiadomo niespokoyność i trwogę. Spuściliśmy ſię tymczasem sprawiedliwie na wierność rządu, którego urzędnik tę niesprawiedliwość popełnił, i po przełożeniach przyiacielskich, przywrocone nam zoſtało prawo składow wspomnionym porcie. Z tem wszyſtkim poki tylko Nowy Orleans, klucz handlu naszych zachodnich okolic, w ręku obcych zoſtawał, zawsze nasz handel był niepewny. Kongres uchwalił zatem 2 mill. dolarow na zakupienie Nowego Orleanu i iego okolic. Swiatły rząd francuzki przenikał byſtrością swoią, iak ważną było rzeczą dla obu narodow wniść w takie układy, którehy nayzdolnieyszemi były do utrzymania pokoiu, przyiaźni i intereſſow pomiędzy obiema narodami; własnośc więc i samowładnośc całey Luizyany uſtąpioną nam zoſtała traktatem pod d. 30 Kwietnia. Poſiadanie rzeki Miſſiſſipi zapewnia naszem zachodnim okolicom wolny wywoz swych płodow, a urodzayna i wielka Luizyana wyſtawia nam nayporięknieysze widoki przyszłości do rozszerzenia naszych źrodeł i błogosławieńſtw wolności i rowności uſtaw. Madrośc kongreſſu ma teraz przedſięwziąśc potrzebne środki do niezwłocznego obięcia tego kraiu, do zaprowadzenia tam tymczasowego rządu, do wcielenia go do naszego ziednoczenia, poczynienia odmian rządu, któreby naszem przybranem bracią zapewniały błogosławieńſtwa wolności i prawo sumnienia i własności.,,

" Od oſtatnich poſiedzeń kongreſſu nabyliśmy ieszcze iednę ważną gruntową poſiadłość. Spokoyne pokolenia Indyanow Kakakiyskich, z któremi nie mieliśmy nigdy zatargow, oddali nam swoy kray. Pokolenie ich zoſtało przez woyny z innemi pokoleniami aż do nie wielu osób wytępione; nie zoſtawiaią dla siebie tylko tyle gruntu ile na ich wyżywienie potrzeba; za resztę proszą o opiekę, o wsparcie roczne w pieniądzach i rolniczych narzędziach. Kray ich rozciągaiący ſię wzdłuż Miſſiſipi aż do rzeki Ohio ieſt bardzo urodzayny. Z wszyſtkiemi innemi narodami Indyyskiemi żyiemy teraz w nayściśleyszey przyiaźni. Granice między ziednoczonemi ſtanami i W. Brytaniią, będące ieszcze w sprzeczce od północno wschodu i północno zachodu, zoſtały w dobry sposób pomiędzy obiema rzadami oznaczone. Małe nasze woienne okręty na środziemnem morzu trzymaią Trypolitanow na wodzy, i czynią niepotrzebnemi konwoiowanie amerykańskich okrętow.

" Skarb nasz zoſtaie w kwitnącym ſtanie: dochody przyniosły w oſtatnim roku 11 do 12 mill. dollarow. Na dług narodowy upłaciło ſię w tymże roku 3 mill. 100,000 doll. (nierachuiąc w to prowizyi, tak iż w oſtatnich 2 latach spłaciło ſię do 8½ mill. dol. długu narodowego. W skarbie znayduie ſię ieszcze do 6 mill. doll. Z tych odkłada ſię 880,000 doll. na zapłacenie 1wszey raty Anglikom, ſtosownie do umowy pod d. 8 Stycznia 1802 zawartey, a 2 mill. doll. do przyrzeczoney summy za uſtąpienie Luizyany.

" Przez nabycie Luizyany pomnożył ſię dług narodowy blisko o 13 mill. doll. które w 15 latach maią bydź wypłacone; lecz przed tym czasem cały dotychczasowy dług narodowy będzie spłacony. Prowizye od powiększonego długu, będą mogły bydź, iak ſię spodziewam z powiększonego dochodu opłacone, tak iż nie ma potrzeby nowych ſtanowić podatkow. Wyznaczone 50,000 na uzbroienie armatnych łodzi, iako też 1½ mill. na ogólne uzbroienie przeciw Hiszpanii z powodu zakłocenia o Nowy Orleans nie są iuż więcey potrzebnemi.

)2(

" Z szczerym widziemy żalem, że pochodnia woyny na nowo rozpaliła się w Europie, i że narody, z któremi zostaiemy w nayprzyiaźnieyszych i nayużytecznieyszych stosunkach uzbroiły się na wzaiemne zniszczenie. Patrząc z ubolenieni na nędzę, w którą inne narody są wplątane, upadnijmy na kolana i podziękuymy Opatrzności Boskiey z mądre i umiarkowane natchnienia naszych prawodawcow, że w słusznym nawet gniewie, za wyrządzone nam niesprawiedliwości, nie wtrąciliśmy się do krwawego boiu, i z prawdziwem ubolewaniem iesteśmy tylko widzami iego spustoszeń. Spustoszenia woyny dotkną nayswięcey w boiu będące narody; iednakże i te, które się za pokoiem oświadczyły nie mało ucierpią. Utrzymuymy więc, stosownie do naszego interessu i życzenia, z wszystkiemi woiuiącemi mocarstwy słuszne i niewinne stosunki: daymy ich zbroynem okrętom w nieszczęściu burzy gościnności przytułek, ale strzeżmy się podawać iednemu, na zniszczenie drugiego sposobow; niedozwalaymy naszem współziomkom mieszania się osobiście do woyny, i ukarzmy przykładnie wszystkich, którzyby poważyli się gdziekolwiek bądź nadużywać bandery amerykańskiey: słowem starajmy się zasłużyć na charakter sprawiedliwego narodu, który umie swoią niepodległość w każdem zdarzeniu utrzymać.

" Niektore przestąpienia prawa słuszności nastąpiły iuż wprawdzie na otwartem morzu; ale spodziewać się należy, iż rządy, których agentowie się tego dopuścili, uczynią nam zadosyć i zapobiegną na dal podobnem zdrożnościom, zwłaszcza, iż żadnego mocarstwa Europy nie iest myślą napastować nas, a tem bardziey naszą naruszać ich spokoyność. Oddzieleni od nich obszernym Oceanem iest nasz handel dla nich i dla nas użytecznym, i natura postawiła nas w tak szczęśliwem położeniu, iż we wszystkich zakłóceniach Europy możemy zachowac się w pokoiu, używaiąc naszego przemysłu i szczęśliwości. Przy takowym systemacie neutralności, pochwalę wszystkie przez waszą mądrość przedsięwzięte środki, i wykonanie z winną oyczyznie wiernością,

Tomasz Jefferson, „

Umowa z Francyą względem ustąpienia Luizyany została przez senat 90 przeciw 25 głosom potwierdzona. Tuteyszy hiszpański poseł oświadczył się był ieszcze przed potwierdzeniem tey umowy, przeciw iey ważności, ponieważ rząd francuzki nie uskutecznił ieszcze był głownych warunkow pod któremi Luizyana Francyi od Hiszpanii ustąpioną została, to iest, że Francya nie wyrobiła ieszcze była u wszystkich europeyskich mocarstw uznania Króla Etruskiego. Lecz przełożenia z strony hiszpańskiey nie wstrzymały wcale senatu od potwierdzenia tego układu. Summa za ustąpienie Luizyany iest na 60 milli. frankow oznaczona, na które będą wydane z strony Ameryki na rzecz Francyi obligacye na 6 od sta.

Skarb żadnego europeyskiego mocarstwa nie znayduie się w tak kwitnącym stanie iak północney Ameryki.

Z Londynu d. 8. Grudnia (przez Hollandią.)

Gazety nasze mieszczą w sobie teraz całą korrespondencyą miedzy Xciem Walii, Xięciem Jorku, ministrem Addingtonem i Królem o otrzymanie w teraźnieyszych okolicznościach woyskowey kommendy. Pierwszy list Xcia Walii do ministra Addingtona iest z Carleton pod d. 18 Lipca 1803 pisany, w którym wyraża:

" Sprawa, w którey udaię się do WPana, tak mnie daleko interessuie, iż lubo nie chcę bynaymniey mieszać się w rozrządzenia ministrow J. K. M. uznaię wszelako za rzecz

potrzebną wyrazić tu moie uczucia. Rownem iak cały narod ożywiony zapałem, i przeięty obowiązkami, które iestem J. K. M. i narodowi winien, pragnąłbym otrzymać woyskową kommendę. Wiem dobrze, iż nie posiadam wszystkich talentow, iakich takowy stopień wymaga; wiem, iż nie mam osobistego w woyskowości doświadczenia; nie sądzę się iednak bydź zupełnie wszystkich do woyskowości potrzebnych talentow pozbawionym. Prozba moia gruntuie się szczególniey na korzyściach iakie osobisty moy przykład w tęgości całego kraiu sprawić może. Publikum oczekuie słusznie natężeń z strony królewiczow angielskich w teraźnieyszym momencie. Im większą iest moia dostoyność, tem większy powinienem okazać zapał. Swietne przykłady poprzednich następcow tronu, powinny dla mnie bydź świątobliwą w tey mierze pobudką. Musiałoby we mnie żadnych nieznayduiąc się uczuciow cnoty, gdybym bez oburzenia się pozostał bezczynnym widzem czyniących się na obronę państwa brytańskiego uzbroień. Prożba moia była dotąd z iakiś niewiadomey przyczyny nie dopełnioną; ponawiam ią przeto, prosząc o wyższy stopień, niżeli dotąd noszę półkownika. Jest z resztą konstytucyyna, i moy honor iey wymaga, ponieważ smutna byłoby rzeczą na całe moie życie nie dzielić honoru i niebezpieczeństw z temi ludzmi, którzy się poświęcaią na odparcie napadaiącego nieprzyiaciela.,,

Nie odebrawszy Xżę Walii w tygodniu odpowiedzi na ten list, posłał pod d. 26 Lipca notę do ministra Addingtona, wyrażaiąc podziwienie, iż nie odbiera odpowiedzi na swoy list. — "Jako pierwszy poddany państwa, wyraża daley, chcę moie obowiązki wypełnić. Zamiar moy nie może bydź w fałszywym widoku wystawiany. Chcę znaydować się w położeniu walczenia za prawo moiego rodu, za tron mego oyca, za honor brytańskiego ludu, który mi iest droższy niżeli moie życie. Przez oświadczenie moiego życzenia dopełniam obowiązku, który na mnie wkłada kray, Król i Europa, którey los podobno od ukończenia ninieyszey zawisł woyny.,,

Minister Addington odpisał na to pod d. 27 Lipca, że przełożył J. K. M. list Xcia, że Król Jmc pochwalił uczucia iego, iednak przestaie na daney iuż na iego wcześnieyszą prozbę oddowiedzi.

Aże P. Adington nie wspomniał w tey odpowiedzi, ze oddał J. K. Mci iego poźnieyszą notę, prosił go więc Xiążę o to. Stało się zadosyć woli iego; lecz Król Jmc odwołał się do dawnieyszey swey odpowiedzi, i zalecił ministrowi, aby mu więcey w tey mierze żadnych nie czynił przełożeń. P. Addington doniosł o tem Xciu pod d. 1. Sierpnia.

Xżę pisał potem sam do Króla pod d. 6 Sierpnia w tych wyrazach: "Nayiaśnieyszy Panie! Odwołuię się do W. K. Mści, iako mego naturalnego sędziego, w nadziei, iż prożby pokornego syna wysłuchane będą od łaskawego oyca. Zyczę sobie na przyzwoitym stopniu woyskowym wylić ostatnią kropelkę krwi moiey w obronie W. K. Mści, iego korony i dostoyności. Nie iest to woyna o nabycie chwały, siły i posiadłości, ale o własne iestestwo. Mnie iako pierwszemu W. K. Mści poddanemu, który się pod Jego nogi ściele, nie przystoi wcale zostawać oboiętnym na wypadki, iakie z teraźnieyszey woyny wyniknąć mogą. Hanower utracony, Angliia zagrożona napadem: Irlandya w buncie, a Europa ściele się pod nogi Francyi. Nie ustępuiąc żadnemu słudze W. K. Mci w gorliwości, żadnemu poddanemu w wierności, i żadnemu z dzieci W. K. Mści w miłości, proszę więc o dopełnienie

mego życzenia. Honor, a nadewszystko i tr i-cenie szacunku waleczney armii, która iest podporą Jego korony, a moią naywiększą nadzieią na przyszłość. skłaniaią mnie do tego; i oświadczam W. K. Mści naypokorniey, iż żadna ludzka moc nie potrafi mnie odwieść do odstąpienia od moiey prozby. Nie mamże należeć do sławy i zwycięztwa, w którego przeciwnościach wszystko utracic mogę? Młodsi moi bracia doszli do naywyższych stopni w woysku, a mnie nie sądzą za godnego do osiagnienia choć jenerał maiorstwa w armii W. K. Mści? Gdybym w takowym razie milczał, zasłużyłbym nawet na pogardę u nieprzyiaciela? Jeżeli tak blisko będąc tronu, będę poniżony, tedy będzie tem samem korona poniżona. Jeżeli utracę publiczny szacunek, tedy część tey pogardy spadnie na W. K. M. Jeżeli to moie odwołanie się do sprawiedliwości mego monarchy i miłości oyca zostanie bez skutku, przyymę Twoy wyrok z żalem i poddam mu się w milczeniu; ale Europa, świat i potomność niechay pomiędzy nami będą sędziami. Dopełniłem mego obowiązku i sumnienie czyni mię od winy wolnym. Moie żądanie nie może bydź na żadnym gruntownym powodzie odrzucone, chyba że taka iest wola W. K. Mści. Tey woli i upodobaniu poddam się z wszelką pokorą i posłuszeństwem, iednak nie przestanę się żalić przeciw surowości, iakiey względem mnie użyto, póki ta nie ustanie. Mam honor pisać się z wszelką przychylnością. *W. Król. Mości.*

Nayuniżeńszy i nayprzychylnieyszy poddany

Jerzy Xżę Wallii.

Na ten list odpisał Król Jmć. — : "Kochany Synu! Lubo pochwalam Twoią gorliwość i mężną odwagę na których, przekonany iestem, żadney osobie z moiey familii nie zbywa, życzyłbym sobie iednak był, aby po powtorzonym oświadczeniu moiego postanowienia na dawnieysze Twoie w tey mierze żądania, nic więcey o tem nie był słyszał. Jeżeli się uda nieubłaganemu naszemu nieprzyiacielowi wysiąsdź na nasz ląd, będziesz w tedy miał dosyć sposobności okazać Twoią gorliwość na czele Twoiego regimentu. Na ów czas będzie obowiązkiem każdego stawić się w pole, a ia nie zaniedbam pewnie dać przykładu w obronie tego, co mnie i moiemu ludowi iest naydroższym. Zostaię zawsze, kochany Synu, Twoim przywiązanym oycem.

Podp: *Jerzy Król.*

Xżę nie przestał na tem, pisał ieszcze do Króla, przypominaiąc mu, iż w roku 1798. miał przyobiecane naywyższe dowodztwo w obronie kraiu. Jutro spodziewamy się w parlamencie przy uchwaleniu potrzebnych pieniędzy dla armii lądowey, ważnych względem tego przedmiotu sporow, i ciekawi iesteśmy iaki weźmie obrot. Xżę Wallii pisząc do Xcia Jorku wyraził ieszcze, iż nakazanie mu stanąć na czele swego regimentu, iest dla niego poniżaiącym szyderstwem.

W iednem Francuzkim piśmie: *Nouvelles à la main*, z którego tuteysze gazety wyiątki przypowodzą, wyrażone iest, że Francya oprocz własnych żrodeł dosyć ma na woynę pieniędzy. Bierze corocznie pod czas woyny 60 mill. fr. od Hiszpanii, 30 od Portugalii, 10 od Neapolu, 4 od Papieża, 6 od Etruryi, 3 od Genui, 32 mill. od Rzpltey Włoskiey &c.

Wczoray wyprawiono posłańca do Depfordu i Wolwichu, aby tamteysze woienne okręty postawiono iak nayśpieszniey do wyyścia pod żagle w gotowości.

Z Bostonu donoszą pod d. 7. Listopada że iuż i w Nowym jorku ustała żołciowa gorączka, i że wezwano zbiegłych mieszkańców,

aby powrocili do swych domow. Na Jamaice tym czasem mocno dokucza żołciowa gorączka; na powracaiącym ztamtąd okręcie umarło na nią 8 ludzi.

Z Paryża d. 14. Grudnia.

Jutro wyiedzie ztąd hrabia Markow; d. 11. pożegnał się iuż z ministrem Talleyrandem i odebrał swoie paszporta. Nie iedzie przez Londyn, ale prosto przez Wiedeń do Rossyi.

Jenerał Vial, który był naszem posłem w Malcie, iest mianowany na mieysce jenerała Ney posłem w Szwaycaryi, a Ob. Chateaubrian, sekretarz legacyi w Rzymie, będzie sprawuiącym interessa przy Włoskiey Rzpltey.

Kuryer londyński przywodzi, iż senat kazał prosic Igo konsula przez Merand de Galles, aby się sam nie wystawiał w wyprawie przeciw Anglii. Lubo przytoczenie to, iest podług tuteyszych pism zmyślone, mowa wszelako, którą kuryer londyński pierwszemu konsulowi przy tey okazyi przypisuie, iest dosyć stosowna. "Moią obecnosc (wyrazy maią bydź iego) sądzę za nader potrzebną przy wyprawie, bo inaczey nie byłoby ani porządku, ani iednostayności w całem przedsięwzięciu. Spodkanie się będzie okropne, lecz mam iakieś taiemne przeczucie, iż ieżeli się znaydować będę na czele wyprawy, tedy poydzie dla nas pomyślnie. Pierwsza osoba w kraiu powinna dać przykład odwagi i stateczności. Szczęście po wiele razy czyniło cuda dla mnie; nie mogę zatem przyiąc wezwania senatu, abym się na czele wyprawy nie znaydował.,,

Wyprawa ma bydź nayprzod przeciw Irlandyi przedsięwzięta.

Z Boulogne donoszą następuiącą anekdotę: Gdy Anglicy attakowali d. 5 Boulogne, pierwszy konsul podczas naywiększego ognia pływał po porcie; ale postrzegłszy iedną razą, że wystrzały iedney naszey bateryi nie dosięgaią nieprzyiacielskich okrętow, wysiadł na ląd i kazał artyleryston powiększyć ładunek. Stało się; lecz ieden artylerysta obawiał się wystrzelic z możdzierza, aby nie pękł dla mocnieyszego ładunku. Bonaparte chwyta sam lunt i wypala możdzierz, którego bomba zgruchotała przodek angielskiey fregaty.

Anglicy pokazali się znowu dnią 7 przed Boulogne w liczbie 9 woiennych okrętow. Częśc flotyli w Boulogne gotuie się do wyyścia z portu, dla przywitania nieprzyiaciela, ieżeliby się poważył przypuścic nowy attak.

Nasze woyska nad brzegami nie wiele doznaią przykrości w teraźnieyszey porze czasu, ponieważ obszary tak dobrze są urządzone iak koszary.

Prefekt morski w Oriencie doniosł ministrowi marynarki, iż dnia 29 listopada rozbiła się angielska fregata o skałę przy Noirmoutiers; lud aż do 20 osob miano wyratować.

Ob. Cavelier z Boulogne został pierwszemu konsulowi, iako kommendant przewodnikow angielskiey armii przedstawiony.

D. 6 t. m. przybyła z Brestu do Cherburga flotylla z 60 płaskich statkow złożona. W Boulogne znayduie się iuż przeszło 300 okrętow, których liczba ieszcze ma bydź podwoiona.

Bywszy burmistrz miasta Leodyum P. Chestret, iast także członkiem ciała prawodawczego obrany.

Monitor donosi z Kale pod d. 10 Grudnia: "Miedzy Kale i Grawelingą rozbiło się 6 neutralnych statkow, pomiędzy któremi znaydował się 1 amerykański, na którem znaydowało się wielu podróżnych. Nieszczęścia ich dopełnili Anglicy zapaliwszy okręt, a nadto oddalonemi byli, aby ich z brzegu dosiągnąć

można było. Amerykanie bardzo są tem urażeni; ponieważ ieszcze mieli nadzieię wyratować okręt.

Dnia 5 Grudnia odbył Blanchard 54 powietrzną podroż w Lichie. Pomimo gradu i deszczu, uleciał iednak milę i spuścił się na ziemię na w poł przemarzły. Gondola pełna była śniegu i lodu.

Medyolańska gazeta donosi, iż turecki kommendant w okolicach Bośnii, gdzie balon hrabi Zambecearl upadł, kazał go na kawałki potrząć i swoim przyiaciołom w podarunku porozsełał. Prosty lud tamteyszy uważa upadmenie balonu iako cud i poselstwo niebieskie; zbliża się z uszanowaniem do strumienia, w którego bliskości upadł, a chorzy piią z niego wodę w nadziei wyzdrowienia.

Słychać, iż pierwszy konsul wkrótce wyiedzie znowu nad brzegi.

Jenerał Massena powrócił do Paryża z odbytey podroży do Nicei.

Z Hagi d. 17. Grudnia.

Przygotowania z niezmiernym idą tu pospiechem, dla przysposobienia żywności dla woiennych i przewozowych statkow, przeznaczonych do wyprawy przeciw Anglii, których liczba do 900 wynosi, poki nasze kanały nie zamarzną. Co do portow Flesingi i innych niespodziewamy się, aby tey zimy zamarzły i miało to wstrzymać wyprawę. — Woyska idą ciągle nad brzegi.

Wczoray zakończyło nasze ciało prawodawcze swoie zwyczayne posiedzenia; lecz znowu zgromadzi się na nadzwyczayne posiedzenie na przyszły wtorek.

Z Konstantynopola d. 9. Listopada.

Tuteyszy angielski ambasador P. Drumond, został stąd od swego Dworu dla słabości zdrowia odwołany, i powraca przez Berlin do Londynu. Sekretarz ambasady P. Stratton zostaie tu na iego mieyscu pełnomocnym ministrem. Krol Angielski mianował jeneralnym konsulem swoim P. Korris, lorda Elgina prywatnego Sekretarza w Alexandry. W Kairze iuż także znayduie się konsul angielski.

Sprawuiący do tychczas Porty interessa przy dworze Berlińskim, został odwołany; a na iego mieysce iedzie P. Tyballo sprawuiący w Wiedniu interessa, a tego zastąpi P. Monolhi.

Z Wygier dnia 12 Grudnia.

Zszedł z tego świata w tuteyszey stolicy Biskupiey JW. JX. Michał Franciszek Karpowicz, pierwszy Biskup Wygierski, w 59 roku życia swoiego. Mąż ten znany iest w kraiu całym, i można go uważać za wskrzesiciela Skargi. Zyskał sobie wielką sławę z pięknych Kazań, które szczególniey miewał w Wilnie w obliczu głownego Trybunału Litewskiego za czasów polskich. Był czynnym członkiem Uniwersytetu wileńskiego, gdzie dawał lekcyę Teologii i Pisma S. Teraźnieyszy Monarcha nasz wyniosł go na godność nayważszego pasterza w nowo utworzonem biskupstwie wygierskim, a na tey, okazał się prawdziwym apostołem i obrońcą ludu pospolitego. Smutny obrządek pogrzebu iego odprawił się w tuteyszym kościele katedralnym w obecności licznie zgromadzonych przyiacielow i wdzięcznego mu ludu. JX. Mieleski miał mowę pogrzebową, która wszystkich słuchaczow roztrzewniła. Wystawuiąc w niey czyny zmarłego i zasługi w religii, ludzkości i kraiu, okazał iak urząd kapłana obszerne ma pole bydź użytecznym społeczności.

DODATEK

DO Nru. 2.

GAZETY KRAKOWSKIEY

W ŚRODĘ DNIA 4. STYCZNIA 1804.

Wypis z dzieła — " Hiſtoryczno - fizyczny opis Herkulanu i Pompei, dawnego i teraźnieyszego ſtanu Wezuwiusza, " 1803 roku w Neapolu drukowanego.

Portici ieſt po części zbudowane na zwaliskach dawnego miaſta Heraklea (Herkulanum, Herkulanium). Powszechnem ieſt mniemaniem, że winno swoie nazwisko swemu założycielowi Herkulesowi, synowi Alkmeny, lub Fenicyyskiemu Herkulesowi, wspołczesnemu Jesuego, który w wyprawie swoiey do Włoch to miaſto założył. Leżało one na pięknym wzgorku obok Wezuwiusza i na przesmyku morza, który iego port, albo może też iedenz iego portow zasłaniał. Z początku nie wielki miało obwod, lecz poźniey było powiększone i przypięknione, zwłaszcza gdy go Rzymianie rownie iak Pompeię Samnitom wydarli. Poźniey oba te miaſta złączyły ſię z nieprzyiacioł mi przeciw Rzymowi. Były zdobyte, i aby ich na wodzy utrzymac, wprowadził tam Sylla woyskowe załogi. Nakoniec Herkulanum należało do municypalnych miaſt rzymskich. W kwitnącym oba sąsiedzkie miaſta zoſtawały w ſtanie aż do roku 63 ery chrześciańskiey, w którym przez mocne trzęſienie ziemi zniszczone zoſtały. W roku nakoniec 79, a pierwszym panowania Tytusa naſtąpił ow ſtraszny wyrzut Wezuwiusza, że oba miaſta przysypał popiołem i kamieniami. Zniknęły więc z powierzchni ziemi, a powoli i z pamięci ludzkiey, tak iż nawet nie zgadzano ſię względem ich mieysca. Oſtatniemu wiekowi zoſtawione było odkryc ich ślady acz przypadkowo. W roku 1720 wyciągnęli włoscianie z Reſina (dawniey Rebni) kilka sztuk marmuru z wykopaney od nich ſtudni; kopiąc głębiey znaleziono ſtatui i słupce, które oczewiście do dawney iakiś świątyni należały. Z rozkazu Króla Karola III. zaczęto w roku 1758 z większą usilnością kopać, i dobrawszy ſię głębiey w ziemię, odkryto część miaſta Herkulanum. Dla rozstrząśnienia i opisania wiele znalezionych ſtarożytności, utworzył Karol III. herkulańską akademiią, którey winniśmy przepyszne dzieło w tym rodzaiu. Wiele domow i młynow wyſtawionych nad Herkulanum, iako też wielość rumor, którym ieſt okryte, (*) nie dozwalaią daleko kopać, owszem muſiano wiele meysc, które tylko obeyrzano i opisano znowu zasypać. Materyał, którym Herkulanum było przysypane ieſt popiol i drobne kamienie, które rozpalone na miaſto padały. Mieszkańcy mieli iednak dosyc czasu ratować ſie ucieczką, ponieważ tylko 12 zwłok znaleziono. Może też ta materya rozlała ſie potokiem z gory po ulicach miaſta, i zapełniła tak dalece domy, że te potrafiły ſie oprzec obaleniu padaiącey na nie ławy. Zamieniona wczaſie w kamień materya daie ſię rozbiiac, a częſto sama ſię za poruszeniem rozsypuie.

Ulice Herkulanu i Pompei były tak iak

(*) *Leży na 80 do 120 ſtop grubo nad szczątkami Herkulanu. Wchodzi ſię głęboko w ziemię przy pochodniach dla widzenia teatru. Reszta budynkow po obeyrzeniu zaſypały zasypane. — Wykopana zaś część Popei leży odkryta zawsze.*

w Neapolu lawą brukowane, co dowodzi, że Wezawiusz i dawniey iuż lawę wyrzucał. Ciągnęły one się w prostey linii i po obu stronach miały podniesione ścieszki dla piechotnych. Domy były po części z wulkanicznego kamienia stawiane; budowa iest bardziey w greckim, niżeli w rzymskim smaku; etruskiey architektury wcale nie widać. Domy nie zewszystkim się zapadły, ale tylko dachy. Izby są małe, okna nie wychodzą na ulice, ale z każdey wychodzi otwor na podworzec, którędy światło wchodzi. Niektóre z tych otworow były bronzowemi kratami opatrzone. Znaleziono także szklane szyby, ale nie można zapewnić czyli te do okien były używane. Sciany są w rozmaity sposob figurami zwierzęcemi i t. d. na rużowem i szarem gruncie pomalowane. Podłogi z posadzki, marmuru i innych kamieni w kołach przedziwnie wkładane, a czasem i szkłem przekładane, co dowodzi, że starożytnym nie była sztuka robienia szkła nie znana.

Pomiędzy odkrytemi w Herkulanum budynkami, oprocz Forum, w którym wiele popiersiow znaleziono, iest naypiękieyszy teatr. Jest on greckiey budowy w kształcie podkowy, i ma 21 stopniow, czyli siedzeń dla widzow w półkoła idących, a tych srednica większa iest w stosunku wysokości. Oba końce półkoła przytykaią do czworkąta, który zdobią dorydzkie słupce. W gorze znayduie się z zakrytych siedzeń, zapewne dla kobiet, a wśrodku paralelogram 228 stop dług., a 132 szeroki, otoczony perystylem z 40 słupcow, które dźwigaią wierzch portyku teatru. Nie będziemy się tu rozszerzać nad znalezionemi w Herkulanum starożytnościami; te może ciekawy widzieć w królewskim muzeum w Portici. Uczyniemy tylko ogólną uwagę nad dziełami kunsztu. Obrazy zdaią się raczey bydź ręki Rzymian niżeli Grekow, więcey na suchem niżeli mokrem wapnie malowane. Rysy poiedynczych figur są w ogole dokładne, ale ozdoby, cieniowanie i perspektywa błędne. Malowanie owczesne nie może się porownać z snycerstwem. Zaledwo z wielką starannością i pracą odpiłowano ze ścian malowidła. Kiedy ich odkryto, wszystkie kolory były zupełnie zachowane, ale iak ich wyniesiono na powietrze zmieniły się: wynaleziona sztuka pociągania ich pokostem, więcey im zaszkodziła, niżeli pomogła. Nayszacownieysze z tych obrazow są: Herkules w naturalney wielkości, Satyr goniący Nimfę, Tezeusz z powalonym Minotaurem, Centaurus Chiron, uczący Achilesa grać na lirze, i t. d. Figury bronzowe nie są tak doskonałe, iak marmurowe. Merkuryusz, piiany Satyr, śpiący Faun, i niektóre popiersia są naypięknieyszemi sztukami bronzowemi. Pomiędzy marmurowemi posągami, znaleziona w Forum statua młodego Balbusa na koniu, iest arcy dziełem. Statui starego Balbusa także na koniu, Wespazyana, Maximusa i dway na kurulskich stołkach siedzący konsulowie i t. d. są naypięknieyszemi sztukami, na których poznać dłuto greckie. Popiersia Jowisza Amońskiego, Junony, Cerery, dwoy głowny Janus, są szacowne dzieła, iako też płasko rzeźby na marmurze i rożne mozaiki.

(Reszta potem.)

CENA ZBOZ

Na targu w Krakowie d. 3. Stycznia 1804.

Korzec Pszenicy	zł. pol.	23 do	28.
— Żyta		17 —	19.
— Jęczmienia		13 —	14½.
— Owsa		10½ —	11.
— Grochu		16 —	18.
— Kaszy iaglaney		28 —	34.

W Wiedniu d. 24. Grudnia.

Meca wynoszącą 16 naszych garcy:

— Pszenicy	zł. pol.	28 do	30.
— *Zyta*		16 —	19.
— Jęczmienia		10 —	13.
— Owsa		8 —	10.

W Brynie d. 23. Grudnia.

Meca Pszenicy	zł. pol.	20 do	22.
— *Zyta*		12 —	14.
— Jęczmienia		9 —	10.
— Owsa		6 —	7.
— Prosa		16 —	20.

W Gdańsku d. 17. Grudnia.

Szefel czyli pół korca naszego w monecie pruskiey:

— Pszenica	zł. pol.	12 do	15½.
— *Zyto*		9½ —	10.
— Jęczmień		6½ —	8.
— Owies		6. —	7.

DONIESIENIA.

Europie Cesarzow, Krolow i Elektorow Rzeszy Niemieckiey; 2) Apophtegmata Polakow; 3) Ułamek historyi o zbytku i guscie 16go wieku w Polszcze i w Niemczech; 4) Zwyczaie Karaibow pierwotnych mieszkańcow wysp antylskich; 5) Opisanie Monarchii Portugalskiey; 6) Rachuba polityczna; 7) Ludnośc znakomitszych miast; 8) Ludnośc europeyskich państw; 9) Tabella rozległości i ludności wszczegolności prowincyi Austryackiey Monarchii; 10) Odchodzące i przychodzące Poczty. — W papier oprawny kosztuie zł. pol. 2 — 15 gr. — W piękniey-szych oprawach znayduie się na rożne ceny.

C. K. sądy szlacheckie Krakowskie Galicyi zachodniey oznaymuią tym Edyktem Panu Mikołaiowi z Lipowca Lipowskiemu, że P. Stanisław Sołtyk u sądow tych — o przeięcie sprawy przez Krol. Fiskalny urząd imieniem Kościoła farnego Miedłowickiego względem zapłacenia iakoby zapisaney temu Kościołowi summy 1000 zł. p. z prowizyą i kosztem prawnym intentowaney — żałobę na niego podał, i o pomoc sądu ile sprawiedliwość wymaga, prosił.

Gdy zaś sądy te nie maiąc wiadomości gdzie P. obżałowany zostaie, lub czy w cale w C. K. państwach dziedzicznych znayduie się, onemuż adwokata tuteyszego P. Hołowkę z iego szkodą i iego kosztem zastępcą postanowiły, z ktorym proces ten stosownie do ustawy sądowey na C. K. państwa dziedziczne przepisaney, rozpocznie się i ukonczony będzie; on przeto Edyktem ninieyszym tym końcem upominaią się: ażeby dnia 7go Lutego 1804 roku w C. K. sądach tuteyszych sam stanął, albo ieżeli iakie ma prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłał, albo nakoniec innego sobie patrona obrał, tego sądom tuteyszym wymienił, i podług przepisu tych środkow prawa używał, ktore do swey obrony za nayskuteczniey sze osądzi; gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodność z zaniedbania wyniknąć mogącą samby sobie, podług opiewu C. K. praw przypisać musiał.

Jozef de Nikorowicz.
Karol de Reinhcim.
W. Lichocki.

Z Rady C. K. Sądów Szlacheckich Galicyi zachodniey.
W Krakowie dnia 11 *Listopada* 1803.
Elsner.

C. K. sądy szlacheckie Krakowskie Galicyi zachodniey oznaymuią tym Edyktem Panu Stanisławowi Białobrzeskiemu, że P. Stanisław Leśniowski — o oddanie długu 80 zł. pol. — żałobe na niego podał, i o pomoc sądu, ile sprawiedliwośc wymaga prosił.

Gdy zaś sądy te, nie maiąc wiadomości gdzie on zostaie, lub czy wcale w C. K. państwach dziedzicznych znayduie się, onemuż P. Stanisł. Białobrzeskiemu adwokata tuteyszego Jozefa Lewickiego z iego szkodą i iego kosztem zastępcą postanowiły, z którym proces ten stosownie do ustawy sądowey na C. K. państwa dziedziczne przepisaney rozpocznie się i ukończony będzie; on przeto Edyktem niniejszym tym końcem upomina się: ażeby dnia 8go Lutego 1804 roku sam stanął, albo ieżeli iakie ma prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłał, albo nakoniec innego sobie patrona obrał, tego sądom tuteyszym wymienił, i podług przepisu tych środkowprawa używał, które do swey obrony za nayskuteczniey sze osądzi; gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodnośc z zaniedbania wyniknąc mogącą samby sobie, podług opiewu C. K. praw, przypisac był winien.

Jozef de Nikorowicz.
Karol de Reinheim.
Jan Nep. Vlach.

Z Rady C. K. Sądow Szlach. Krakowskich Gall. Zachod.
Dan w Krakowię dnia 15. *Listopada* 1803.
Elsner.

C. K. Sądy Szlacheckie Krak: Galicyi Zachod: Edyktem niniejszym publicznie wiadomo czynią: że Michał Bogusławski dnia 11 Kwietnia r. b. zszedł z tego świata; a że między innymi tegoż zmarłego sukcessorami także i dway bracia iego PP. Antoni i Jan Bogusławscy w akcie obsygillacyi są wskazani iako ci, o których mieyscu przebywania wiadomości nie ma; oni przeto tym Edyktem wzywaią się: ażeby końcem dostąpienia dziedzictwa po przerzeczonym zmarłym pozostałego w terminie legalnym zgłosili się, i ażeby o to, czego przepisy prawa wymagaią, albo sami osobiście albo też przez swego dziś im naznaczonego zastępcę Pana adwokata Bełdowskiego prosili; inaczey bowiem części ich dziedziczne tak długo w administracyi sądowey zatrzymane zostaną, aż oni za zmarłych będą mogli bydź ogłoszonemi.

W Krakowie dnia 8 Listopada 1803.

Jozef de Nikorowicz.

Z Rady C. K. Sądow Szlach. Krakow. Galicyi Zachod:

Sterneck.

Per Cæsareo Regium in Regno Galliciæ Occidentalis Appellationum Tribunal, omnibus quorum interest, aut interesse poterit notum redditur, quod singulis, & quibuscunque Candidatis ad talia munera, quæ juxta Altissima Præscripta prævie requirunt Tentamen ex legibus vigentibus, coram Cæs. Regio hocce appellationum Tribunali explendum, & hoc ordinate expleto, abinde Decretum Eligibilitatis obtinendum concurrentibus, duos Menses cujusvis Anni, & quidem Martium & Septembrem, in quibus & non aliis præter nefors singulares Casus; quos ab hac ordinatione excipere ratio Altissimi Servitii suaderet; omnia Tentamina assumentur, destinare adinventum fuerit. — Omnes igitur Candidati hic Tribunalis examinari cupientes huic nunc destinato tempori se conformare sciant.

Nicolaus Urbański.

Lewiński.

Ex Consilio C. R. Appellationum Tribunalis Galliciæ Occidentalis.

Cracoviæ die 12 Decembris 1803.

J. Wypior.

Wimberg.

C. K. Sądy Szlacheckie Krakowskie Galicyi Zachodniey oznaymuią tym Edyktem Panu Jozefowi hrabi Wielopolskiemu że P. Henryk Weisenhall w Sądach tych—o zapłacenie summy 1796 zł. pol. 24 gro. i 44 zł pol. 17 gro. prowizyą i kosztem prawnym—Żałobę na niego podał, i o pomoc Sądu iak sprawiedliwość wymaga prosił.

Gdy zaś Sądy te nie maiąc wiadomości gdzie P. obżałowany zostaie lub czy wcale w C. K. Państwach dziedzicz: znayduie się, onemuż adwokata tuteyszego P. Bema z tego szkodą i iego kosztem zastępcą postanowiły, z którym proces ten stosownie do ustawy sądowey na C. K. Państwa dziedziczne przepisaney rozpoznany się i ukończony będzie; On przeto Edyktem niniejszym tym końcem upomina się, ażeby Excepcyą swoię podaiąc w przeciągu 90 dni sam stanął, albo ieżeli takie ma Prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przesłał albo nakoniec innego sobie Patrona obrał, tego sądom tuteyszym wymienił, i podług przepisu tych srzodkow prawnych używał, które do swey obrony za nayskuteczniejsze osądzi; gdyż w przeciwnym razie wszelką niedogodność z zaniedbania wyniknąć mogącą samby sobie, podług opisów Ces: Krol: Praw, przypisać był winien.

Jozef de Nikorowicz.

J. Gellinek.

W. Lichocki.

Z Rady Ces. Krol. sadow szlacheckich Krakowskich Galicyi zachodniey

W Krakowie dnia 12. Listopada 1803.

Slaupenski.